

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Психологія управління»
за 2021-2022 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 073 Менеджмент

Освітня програма: Менеджмент інноваційної діяльності

Загальний обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС

Статус дисципліни – нормативна

Факультет(інститут) – Інститут фізики, математики, економіки та інноваційних технологій.

Кафедра – психології

Курс - I; **семестр** - II; **вид підсумкового контролю** – екзамен

Мова навчання – українська

Види занять: лекції, практичні

Методи навчання

Форми навчання: денна

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні роботи				
Денна	I	II	3(90)	30	16	-	14	-	60	-	-	+

2. Викладачі

Ожубко Галина Володимирівна galina.ozhubko@gmail.com	Доцент, кандидат психологічних наук
---	-------------------------------------

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання: формування у студентів вмінь психологічного аналізу особистостей та міжособистісних взаємин у групах, визначення засобів оптимального впливу на працівників для створення належного соціально-психологічного клімату у колективі.

Результати навчання: володіння навичками налагодження комунікацій та ефективного діалогового спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; здатність визначати особистісні цінності та цілі менеджера; здатність до налагодження ефективної комунікативної взаємодії в колективі.

Компетентності: здатність до ефективного використання та розвитку людських ресурсів в організації, вміння створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління, навички формування та демонстрації лідерських якостей, здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

Пререквізити дисципліни передбачає знання психології, філософії, менеджменту

Постреквізити дисципліни знання з психології управління можуть бути використані під час написання курсової та кваліфікаційної роботи.

4. Програма дисципліни

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 1. Активність особистості людини. Регуляція поведінки

Поняття про особистість, її структура, динаміка розвитку. Базові характеристики особистості (вік, стать, стан здоров'я). Роль особистості у системі управління. Поняття й види активності. Якості особистості й індивідуальний стиль поведінки та діяльності. Рольова поведінка. Соціальні норми як регулятори поведінки. Відповідність властивостей особистості вимогам організації. Усвідомлені й неусвідомлені процеси у трудовій поведінці людини. Управління активністю та поведінкою. Когнітивна регуляція поведінки. Особливості розумових процесів, репродуктивне та творче мислення. Розвиток культури професійного мислення. Економічне мислення. Вплив емоцій і почуттів на спілкування й діяльність. Психічні стани та працездатність.

Тема 2. Особистість менеджера в організації. Психологія керівництва й лідерства.

Формування менеджера як особистості. Вплив соціального оточення на формування професійно важливих якостей. Мотиваційна сфера менеджера. Керівництво й лідерство як психологічний феномен. Психологічні особливості стилів управління. Індивідуальний стиль управління. Авторитет керівника: суб'єктивна та об'єктивна значимість. Стабільність авторитету. Псевдоавторитети, їх види і причини виникнення. Психологічна влада керівника й можливості її використання. Організаторські здібності. Знання, вміння та навички адміністративної діяльності та міжособистісної взаємодії. Психологічні проблеми лідерства.

Тема 3. Міжособистісні відносини в системах управління.

Взаємовідносини особистості та групи. Соціально-психологічне поняття спільноти й групи. Форми психологічного впливу групових структур на особистість. Соціально-психологічні феномени поведінки особистості в групі. Психологічна згуртованість у системах управління. Поняття психологічної згуртованості. Психологічна сумісність у структурах управління. Деструктивне лідерство. Соціально-психологічний клімат у структурах управління. Самопочуття особистості у групі. Соціально-психологічні характеристики колективу. Соціометрія. Методики вивчення міжособистісних стосунків, групової сумісності й згуртованості, морально-психологічного клімату.

Тема 4. Психологія управлінського впливу

Основи й проблеми психології управлінського впливу. Установлення психологічного контакту в колективі. Тактика використання чуток та ефективне реагування на них. Методи психологічного впливу в системах управління (переконання, прийоми аргументації, навіювання, маніпулятивні тактики). Регулювання діяльності та взаємовідносин підлеглих. Психологічні аспекти дисциплінарного впливу.

Тема 5. Психологія планування та організовування.

Поняття планування в психології. Психологічні механізми та цілеутворення. Формально-логічний аналіз управлінських ситуацій та особистісний аспект цього процесу. Ієрархія цілей. Психологічні аспекти індивідуальних стратегій планування. Проблема поєднання суспільних, групових та індивідуальних планів. Психологічні передумови утворення організацій. Поняття процесу організації діяльності. Психологічні проблеми координації взаємодії людей в організації. Формування статусних позицій. Ролі та функції. Добір виконавців для реалізації управлінського рішення з урахуванням психофізіологічних, соціально-психологічних, вікових, статевих, етнопсихологічних особливостей виконавців. Психологічні особливості розподілу, делегування й прийняття повноважень у професійних стосунках. Психологічні аспекти формування гнучких організаційних структур. Принципи врахування особистісного фактора при проектуванні та експлуатації організаційних

структур. Формування й розвиток неформальної структури колективу. Психологічні аспекти розвитку організації, психологічні механізми реалізації нововведень. Подолання психологічних бар'єрів при впровадженні інновацій.

Тема 6. Психологія мотивування й контролювання

Мотивація як фактор управління особистістю. Основні проблеми й поняття психології мотивації. Потреба як універсальна властивість живих систем і як основа процесу мотивації. Загальна організація мотиваційної сфери. Різновиди біологічних потреб. Специфіка мотиваційної сфери людини. Основні етапи розвитку мотиваційної сфери людини. Ієрархічна побудова мотиваційної сфери особистості. Мотивація досягнення. Рівень зазіхань.

Психологічні вимоги до організації стимулювання. Використання морально-психологічних стимулів. Створення умов для самоствердження у праці та розвиток здібностей особистості.

Психологічні принципи організації контролю. Ефективність виконання рішень залежно від методів контролю. Формування особистої відповідальності та самоконтролю. Процеси рефлексії у здійсненні самоконтролю. Колективні форми контролю. Психологічні вимоги до критеріїв оцінки та організації процедури оцінки.

Тема 7. Психологічні основи прийняття рішень.

Прийняття рішень як психологічний процес, роль суб'єктивної складової. Структура та внутрішня динаміка розумового процесу прийняття рішень. Індивідуальні розбіжності. Типи мислення. Умови прийняття рішень: невизначеність, небезпека, відповідальність, інтелектуальні стратегії, довільна й вольова регуляція, ризик. Ситуативна детермінантів прийнятті управлінського рішення. Усвідомлення відповідальності. Мотиваційні та емоціональні компоненти процесу прийняття рішень. Стиль та стратегія прийняття рішень. Складності задач та характерні помилки. Психологічні закономірності виникнення помилкових рішень. Прийняття рішень в умовах дефіциту часу та неповноти інформації. Оцінка ймовірності подій: евристика доступності, ефект наочності, ефект суб'єктивної оцінки малих, середніх і великих ймовірностей; "якірний" ефект. Ефект надмірної і недостатньої впевненості. Психологічні прийоми генерації альтернатив; метод мозкового штурму, метод морфологічного аналізу, метод синектики. Принципи оптимізації процесів колективного прийняття рішень.

Психологічні методи оптимізації прийняття рішень. Психологічні прийоми оцінки наслідків рішення: дисконтний ефект, ефект внеску. Культура професійного мислення.

Тема 8. Психологічні основи організації праці та професійної діяльності

Психологічні аспекти оптимізації умов та режимів праці. Психологічні вимоги до організації робочого місця. Психогігієнічні вимоги до організації праці та її безпеки. Психічні стани та працездатність. Психологічний захист особистості. Автогенний менеджмент як процес управління керівником своєю поведінкою. Кабінетно-домашня релаксація.

Людина й професія, професійні ролі, етапи професійної кар'єри, стилі професійної діяльності. Психологічна структура професійної діяльності, її психологічний аналіз. Професіограма.

Сутність психологічних вимог до добору кадрів. Основи профорієнтації. Професійна придатність і професійна готовність. Соціально-психологічна професійна адаптація. Формування й перебудова професійних знань, умінь, навичок; психологічні принципи процесу навчіння. Тренінг професійних навичок. Форми психологічної регуляції у процесі професійного становлення та етапи здійснення професійної діяльності. Соціально-психологічний зміст поняття "кар'єра". Кризи професійного становлення особистості.

Роль соціально-психологічної служби в процесі вдосконалення системи управління. Інтегральна структура психологічної служби: кадри, впорядкування, взаємодія з іншими підрозділами.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- Характеристика робочого середовища
- Мотивація до роботи та задоволеність працею
- Організаційна культура
- Влада і керівництво в організації
- Сутність психологічних вимог до відбору кадрів
- Сучасні і традиційні підходи до вивчення стилів керівництва
- Кар'єра керівника
- Стили керівництва

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

6. Інформація про консультації

7. Система оцінювання

Засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, на написання письмових самостійних та контрольних робіт.

Оцінки за усні відповіді виставляються за п'ятибальною шкалою.

Письмові роботи проводяться після вивчення студентами певного завершеного за змістом об'єму навчального матеріалу.

Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Розподіл 100 балів між видами робіт

Бали за усні відповіді	30	Екзамен
Письмові самостійні роботи	20 (2x10 б.)	
Контрольна робота	50 (2x25 б.)	
Всього балів	100	100
Ваговий коефіцієнт	0,6	0,4

Результати поточної успішності (практичні заняття) облікуються за чотирибальною шкалою (2, 3, 4, 5). Бали, які отримав студент на підставі оцінок поточного контролю, обчислюються за формулою:

$$X = \frac{K}{5} \times A, \text{ де } A - \text{сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою,}$$

включаючи оцінку «2», p – кількість цих оцінок (не менше 5), K – кількість балів відведених на поточний контроль. Якщо середня оцінка поточного контролю $A/p = 2$, то кількість балів, які отримав студент на підставі оцінок поточного контролю, дорівнює нулю. Сумарна кількість балів з дисципліни за семестр визначається за формулою $S_{\text{сум}} = 0,6 \cdot S_{\text{пот}} + 0,4 \cdot S_{\text{ндс}}$, де $S_{\text{пот}}$ – кількість балів за поточний контроль, $S_{\text{ндс}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

А (90 - 100) — оцінка «відмінно» - «5» (*відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок*)- отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах: має глибокі знання методологічних засад психології управління, основних понять та категорій, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства. Демонструє високий рівень сформованості вмінь аналізувати міжособистісні відносини в системах управління; володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; добре орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Виконав, усі види навчальної роботи.

В (82 - 89) - оцінка «дуже добре» - «4» (*вище середнього рівня з кількома помилками*)- отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, однак допускає незначні неточності в їх інтерпретації: має глибокі знання методологічних засад психології управління, основних понять та категорій, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства. Демонструє високий рівень сформованості вмінь аналізувати міжособистісні відносини в системах управління; володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; добре орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Виконав, усі види навчальної роботи.

С (75 - 81) — оцінка «добре» - «4» (*в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок*) - отримує здобувач, який виявив міцні знання навчального матеріалу, повно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, має міцні знання методологічних засад психології управління, основних понять та категорій, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства. Демонструє вміння (однак з деякими неточностями) аналізувати міжособистісні відносини в системах управління; володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; добре орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Виконав, усі види навчальної роботи.

Д(67 — 74) — оцінка «задовільно» - «3» (*непогано, але зі значною кількістю недоліків*) - отримує здобувач, який виявив недостатньо міцні знання навчального матеріалу, з певними труднощами відтворює програмний матеріал, рідко звертається до матеріалів, що

містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах. Не достатньо орієнтується у методологічних засадах психології управління, основних поняттях та категоріях, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства, допускає певні неточності в їх інтерпретації. Демонструє певні неточності при аналізі міжособистісних відносин в системах управління; володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; добре орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Виконав, усі види навчальної роботи.

Е (60 - 66) - оцінка «достатньо» - «3» (виконання задовольняє мінімальним критеріям) - отримує здобувач, який виявив слабкі знання навчального матеріалу, важко відтворює програмний матеріал, не опирається на матеріал, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах. Слабо орієнтується у методологічних засадах психології управління, основних поняттях та категоріях, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства, допускає певні неточності в їх інтерпретації. Має труднощі при аналізі міжособистісних відносин в системах управління; слабо володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; слабо орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Виконав більшість із запропонованих видів роботи.

FX(35 - 59) - оцінка «незадовільно» - «2» (з можливістю повторного складання) - виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не вміє застосувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; не орієнтується у методологічних засадах психології управління, основних поняттях та категоріях, що описують особистість менеджера в організації, психологію керівництва та лідерства. Демонструє труднощі при аналізі міжособистісних відносин в системах управління; не володіє навичками налагодження комунікацій та ефективного спілкування із урахуванням психологічних особливостей працівників; не орієнтується у психологічних технологіях роботи з персоналом та особливостях визначення цінностей та цілей менеджера. Не виконав більшість із запропонованих видів роботи.

F(1 -34) - оцінка «незадовільно» - «2» (з обов'язковим повторним курсом) - виставляється здобувачеві, який зовсім не володіє програмним матеріалом, що ускладнює орієнтацію у теоретико-методологічних засадах психології управління, не виконав усіх видів навчальної роботи.

8. Питання до екзамену

- Роль особистості у системі управління .
- Керівництво та лідерство як психологічний феномен.
- Поняття психологічної згуртованості..
- Управління емоційним станом людини в організації.
- Управління активністю та поведінкою.
- Психологічні особливості стилів управління.
- Соціально-психологічний клімат у структурах управління..
- Психологічні особливості розподілу, делегування й прийняття повноважень у професійній стосунках.
- Мотивація як фактор управління особистістю
- Вплив емоцій і почуттів на спілкування й діяльність.
- Поняття про стрес.
- Встановлення психологічного контакту у колективі.
- Роль соціально-психологічної служби в процесі вдосконалення системи управління.
- Якості особистості й індивідуальний стиль поведінки в діяльності.
- Використання морально-психологічних стимулів
- Психологічні вимоги до організації робочого місця
- Соціально-психологічний зміст поняття «кар'єра» .
- Управління емоційним станом людини в організації.
- Формування менеджера як особистості.
- Психологічні принципи організації контролю.
- Система забезпечення фахової дієздатності персоналу НЗ.
- Ефективність виконання рішень залежно від методів контролю
- Прийняття рішень в умовах дефіциту часу та неповноти інформації.
- Професіограма менеджера.
- Сутність психологічних вимог до добору кадрів.
- Умови прийняття рішень: невизначеність, небезпека, відповідальність.
- Соціально-психологічні характеристики колективу.

9. Політика дисципліни

10 Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Бандурка А.М. Психология управления. / А.М.Бандурка, С.П.Бочарова., Е.В.Землянская – Харьков: Фортуна-Пресс, 1998. – 464 с.
2. Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі. / О.В.Данчева, Ю.М.Швалб – Київ: Лібра, 1998. – 270 с.
3. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління. / Д.І.Дзвінчук – К.ЗАТ «НІЧЛАВА». – 2000. – 280 с.
4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління.: навчальний посібник. / Т.В.Дуткевич – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
5. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посібник. В.С.Лозниця – К.: ТОВ «УВПК ЕксСб», 2000. – 512 с.
6. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс лекцій. / Л.П.Мельник – К.: МАУП, 1999. – 176 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. / Л.Е.Орбан-Лембрик – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
8. Психология менеджмента: Учебник / Под ред.. Г.С. Никифорова. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000.

9. Психологія управління: тексти лекцій. / Мирослав Савчин, Андрій Зимянський. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка, 2009. – 293 с.
10. Савельєва В.С. Психологія управління: Навчальний посібник. / В.С.Савельєва – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 320 с.
11. Щекин Г.В. Практическая психология менеджмента./ Г.В.Щекин – К.: Украина, 1994. – 399 с.

Додаткова:

12. Асмалов А.Г. Психология личности. / А.Г.Асмалов – М., 1990.
13. Веснин В.Р. Практический менеджмент персонала: Пособие по кадровой работе. В.Р.Веснин – М.: Юрист, 1998.
14. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління. / Д.І. Дзвінчук– К.: ЗАТ „НІЧЛАВА”. – 2000. – 280 с.
15. Занковский А.Н. Профессиональный стресс и функциональные состояния // Психолог. проблемы профессион. деятельности. / А.Н.Занковский – М.: Наука, 1991. – С. 144-156.
16. Карпіловська С.Я. Основи професіографії: Навч. посіб. С.Я.Карпіловська, Р.Й.Мітельман, В.В.Синявський, О.М.Ткаченко, Б.О.Федоришин, О.О.Ящишин– К.: МАУП, 1997. – 148 с.
17. Маркова А.К. Психология профессионализма. / А.К.Маркова– М. 1996.
18. Михайлов Ф.З. Методы управления персоналом. / Ф.З.Михайлов – М., 1995.
19. Психология менеджмента: Учебник / Под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000.
20. Розанова В.А. Психология управления: Учеб. пособие. / В.А.Розанова – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1999.
21. Самыгин С.И. Психология управления: Учеб. пособие. С.И.Самыгин, Л.Д.Столяренко – Ростов н/Д.: Феникс, 1997. – 512 с.
22. Тичи П., Деванна М.А. Лидеры реорганизации. / П.Тичи, М.Деванна – М., 1990.
23. Филиппов А.В. Работа с кадрами: психологический аспект / Филиппов А.В. – М.: Экономика, 1990.
24. Шуванов В.И. Социальная психология менеджмента. / В.И.Шуванов– М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 256 с.

Інтернет ресурси:

1. http://pidruchniki.com/17810409/psihologiya/osnovi_psihologiyi
2. <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>
3. <http://westudents.com.ua/knigi/495-vkova-ta-pedagogchna-psihologya-skripchenko-ov.html>

Викладач

Г.В.Ожубко

Схвалено на засіданні кафедри психології

Протокол № від

2020 року

Завідувач кафедри

М.В.Савчин